

Minda Tibor

A vajdasági művésztelepek társadalmi és kulturális vonatkozásairól

---

Eltvársnök és Elvtársak! Felelősségteljes és valóban nehéz feladat átfogóan és tárgyilagosan tükrözni a vajdasági művésztelepek sokrétű alkotó és szerteágazó kulturális tevékenységét, melynek szemtanúi voltunk az elmúlt húsz esztendőben. Ez a ma megnyíló kiállítás hasznos és dicséretre méltó kísérlet ezen a téren. Ezért külön megtiszteltetésnek tekintem, hogy a szervező bizottság engem bízott meg a vajdasági művésztelepek dokumentációs kiállításának megnyitásával.

Remélem, hogy e művészi rendezvény serkentőleg hat a vajdasági művésztelepek és alkotóik kulturális szerepének további feltárására és felmérésére annál is inkább, mert — véleményem szerint — szerepük jelentős, hatásuk hasznos a művelődés és alkotás további fellendítése és társadalmisítása terén, mind nálunk Vajdaságban, mind pedig tágabb értelemben is.

Eltvársnök és Elvtársak! A vajdasági művésztelepeknek ez a dokumentációs kiállítása természetesen nem is tarthat igényt arra, hogy teljes visszapillantást nyújtson a hozzá kötődő művészek munkásságáról, eredményeiről, igyekezetéről, törekvéseiről. E kiállítás elgondolásában, elrendezésében, de ösztönző sugalmazásaiban sem találhatunk olyan ambíciókat, amelyek teljesebb választ adhatnának arra a kérdésre, hogy lényegében miben is járul hozzá, és mi is a valós, a társadalmilag áttekinthető funkciója ennek a komplex tünetnek — vagy még több —, mozgalomnak, amely húsz éve, a vajdasági művésztelepek alapításával kezdődött.

A válaszadást a felsorolt és a többi kérdésekre, az őszinte véleményadást a művésztelepek funkciójáról időközben felvetődött, s bizonyos értelemben ma is fennálló dilemmáról és eltérő nézetekről — bízunk a további kutatásokra, tudományos értekezésekre.

Am meggyőződésem, hogy az ország minden részéből való képzőművészek nálunk, a különböző vajdasági művésztelepeken megvalósult alkotókészsége joggal keresi a módját, hogy megszólalhasson. E kiállítás, amelynek megnyitása oly megtiszteltetés számomra, éppen a közszemlére tett alkotások hangján szólal meg. És ha ez a megszólalás, ez a kitárulkozás nem is teljes és nem is átfogó, a maga jól átfogott válogatásával mégis elénk tárja a szerzőket és műveiket, azok értékeit és művészi hitvallását; s minden bizonnyal ösztö-

nözni fogja az eddig megtett út bíráló felmérését, elemzését és szintézisét, de a művésztelepek és általában a képzőművészet mai helyzetének időszerű kérdéskörét is.

Az évforduló, amelyről ma e kiállítás megnyitásával emlékezünk meg, egyben kötelez is bennünket, hogy bizonyos megállapításokat tegyünk a művésztelepek és résztvevőik húsz esztendő munkássága kapcsán.

Azzal kezdeném, hogy sohasem volt vitás: a vajdasági művésztelepek mindig is az ország tágabb területéről származó képzőművészek nyílt műtermei, alkotóhelyei, véleménycseréjük színhelyei voltak. Ilyen értelemben, a Palicsi Képzőművészeti Találkozóval egyetemben, jelentős helyei voltak a fejlődésnek, a nálunk születő képzőművészeti alkotások létrejöttének, és kétségtelenül fontos megnyilatkozási formái képzőművészeti életünknek. Kiváló alkalmat nyújtottak a hatások, eszmék, alkotások egymásba fonódásának, miközben dialektikus egységben megalkották a bennünket mind jobban összefűző hidakat.

Továbbá: sok művész éppen a művésztelepek révén került közvetlen kapcsolatba a mi vajdasági életünkkel, valóságunkkal, vidékünk oly különös, egyéni varázsával, azzal a sajátos vajdasági környezettel, amelyet kedves és nekünk tetsző módon adtak vissza, miközben gazdagították a mi látókörünket is, és növelték kultúrkincsünket.

A művésztelepek ezen felül, már fennállásuknál fogva, de főleg számos kezdeményező vállalkozásukkal és megnyilvánulásukkal sok tekintetben megnyitották a kulturális élet és tevékenység decentralizációjának, a metropolisokból való átplántálásuknak az útjait. S minthogy Vajdaság-szerzte működnek, létrehozták a feltételeit annak, hogy a kulturális alkotók minél közelebbi kapcsolatba kerüljenek a dolgozó emberrel, hogy átérezzék a dolgozók kulturális törekvéseit és igényeit, s ily módon hatékonyabban állíthassák saját magukat is, intézményeiket is e humánus érdekek szolgálatába. S ez az összefogás teremtette meg a feltételeket, törte meg a gyakran töretlen utakat a valóban új, szocialista öngazgatási tartalmak és értékek előtt.

A képzőművészet a művésztelepek révén egészen közel került a dolgozók érdeklődéséhez, igényeihez. Így létrejöttek a feltételek ahhoz, hogy a képzőművészeti tevékenység természetét és jellegét szocialista szemszögből értékeljük és mérjük fel, mindenekelőtt nyíltsága, kreatív kiállása és valós funkciója szemszögből. Így született meg a lehetőség arra, hogy társadalmilag objektívebben mérjük fel azt, hogy ez az alkotókészség milyen mértékig szolgálja ténylegesen a dolgozók érdekeit, illetve hogy a képzőművészet terén dolgozó alkotók és kulturális intézmények milyen fokig szabadultak meg valóban a közvetítő szereptől, a bezárkózottság és elitizmus lehetséges jegyeitől, jellemzőitől.

Azon óhajtól vezérelve, hogy újra érvényt szerezzünk a kultúra és a kulturális alkotókészség osztályjellegű eszmei tartalmának, s azon igyekezetünkben, hogy a dolgozóknak lehetőséget biztosítsunk, hogy az öngazgatási társadalomban valóban kinyilvánítsa kulturális befolyását meg azt a tudatot, hogy ő maga is részt vesz megvalósításában, — úgy érzem, a tevékenység e folyamatait és irányait a jövőben is őszintén kell istápolnunk.

Élvtársnők és Elvtársak! Ha a kultúrát a szó szoros értelmében mint osztályszempontból lekötözött tevékenységet óhajtuk fejleszteni — márpedig a valódi kulturális értékeknek rendelkezniük kell e sajátosságokkal —, akkor

minden bizonnyal az öngazgatási alapon társult termelők társadalmi hatóerejeként kell hatnia. A kulturális intézmények és alkotók ilyen elkötelezettsége igen fontos útja és módja annak, hogy megszabaduljanak a bezárkózottság, a magának-élés, az elefántcsonttorony veszélyétől, attól a kockázattól, hogy intézményesített központokká, holmiféle rezervátumokká váljanak.

Most, amikor a Kommunista Szövetség és egész társadalmunk a pártlevelben, a platformban, az új alkotmányos megoldásokban, de különösen Tito elvtárs hozzánk szóló üzeneteiben foglalt felelős feladatok előtt áll; a kulturális munkásokra is az öngazgatási, eszmei, és tartalmi átalakulás halaszthatatlan szükséglete vár. A kultúra területén is létre kell hozni a tényleges öngazgatási alapokon álló viszonyokat, megteremteni a feltételeket a munka és az értékek szabad cseréjére, szüntelen harcot kell folytatni a különféle elhajló eszmei nézetek, törekvések és felfogások ellen; szakadatlanul dolgozni a marxista emberi eszmék megvalósításáért — mindez nagy kötelezettségeket és feladatokat ró minden kulturális munkásra, intézményre. Ez a jelentős társadalmi akció valamennyiünkől teljes odaadást, megfontolt és felelősségteljes tevékenységet, félreérthetetlen kiállást, és sokrétű társadalmi intézkedéseket követel meg, ami által minden bizonnyal új távlatok, új és — memrem állítani — történelmileg eddig ki nem használt lehetőségek nyílnak meg előttünk az elkötelezett, alkotó tevékenységhez. S ez elősegíti a biztos alapok megteremtését a kultúra egészének valóban népi és demokratikus fejlődéséhez.

Mert, kultúránk eme eszméinek és folyamatainak érvényesülése jelentős befolyást gyakorol és új ösztönzéseket ad a tényleges osztálytartalmak és -értékek létrejöttéhez az alkotás, a művészeti tevékenység e területén.

A vajdasági művésztelepeknek és a Palicsi Képzőművészeti Találkozóznak őszintén kívánok sok sikert ezen az úton. Ezennel megnyitottnak nyilvánítom a vajdasági művésztelepek dokumentációs kiállítását.